

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на земеделието, храните и горите
Областна дирекция "Земеделие"-Бургас

Приложение към Заповед № РД 04-120/23.06.2020 г.

УТВЪРЖДАВАМ : ЛИДИЯ СТАНКОВА
ДИРЕКТОР ОД "ЗЕМЕДЕЛИЕ"
ГР.БУРГАС

**ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА
ЗА
ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС**

**БУРГАС
2020**

I. Общи положения

Тези правила са разработени въз основа на Стратегия за управление на риска в системата на министерството на земеделието, храните и горите и имат за задача да отразят основните цели и приоритети в дейността на Областна дирекция "Земеделие"-гр. Бургас по управление на риска.

Управление на риска е процесът по идентифициране, оценяване и мониторинг на рисковете, които могат да повлият върху постигане целите на Дирекцията и въвеждането на необходимите контролни дейности, с цел ограничаване на рисковете до едно приемливо равнище.

Управлението на риска е непрекъснат и развиващ се процес, неделима част от организационната стратегия и нейното пряко приложение.

Целта на управлението на риска е последователно изследване на рисковете, свързани с дейността на Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас през минали периоди, настоящи периоди и най-вече в бъдещите периоди.

Управлението на риска изисква наличие на необходими условия в системата на една организация, които се изразяват в:

- Стратегически план за развитие и годишни оперативни планове;
- Ресурсна осигуреност на целите и мерките в дългосрочен план – човешки ресурси, материални активи, финансови средства, достатъчна и достъпна информация.

Съгласно чл. 12, ал.1 от Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, ръководството на Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас е отговорно за осъществяване на процеса по управлението на рисковете.

От важно значение за ефективността на този процес е той да се възприеме като задача от всеки служител в дирекцията.

Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас разполага с необходимите и достатъчни условия за управление на риска. Ръководството на Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас носи отговорност за осигуряване на текущ мониторинг върху процеса на управление.

Инструментите и уменията, нужни за въвеждане на процеса на управление на риска трябва да се изберат в съответствие с рисковете и при оптимално разходване на средства. Качественото управление на риска изисква разработване на добра стратегия за управление, включваща разработване на процедури за идентифициране на тези рискове, въвеждане на система за контрол и докладване на значимите рискове на съответните нива.

II. Основни фактори при въвеждане на управление на риска

Процесът на управление на риска е последователността от действия на администрацията, насочени към идентифициране, оценяване и контролиране на потенциални събития или ситуации, които могат да повлият негативно върху постигане целите на организацията и е предписан да даде разумна увереност, че

целите ще бъдат постигнати.

Система /модел/ за управление на риска е механизъм за вземане на решения,

подпомагащ Министъра на земеделието, храните и горите и ръководителите на административни звена и структури за постигане на целите и чрез който ресурсите на

министерството се разпределят така, че да се получи оптимално управление на риска.

Моделът за управление на риска трябва да бъде съобразен със спецификата на дейността на Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас.

**ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС**

Ключов фактор за успешното въвеждане на управлението на риска е разбирането и ангажираността на ръководството и служителите в този процес. Всички служители в дирекцията следва да бъдат мотивирани и убедени, че трябва да участват в процеса на управление на риска.

III. Обхват на дейността по управление на риска

Дейността по управление на риска обхваща всички функции, дейности и процеси в дирекциите в Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас.

IV. Фактори, които влияят на процеса по управление на риска

-Оперативна среда е: рамката, в която следва да се прилага управлението на риска. Тя се състои от външни и вътрешни за дирекцията фактори, които влияят на дейността и.

-Външни фактори са: съществуващата нормативна уредба; общественото мнение; икономическите условия в страната; финансирането и наличието на бюджетни ограничения;

-Вътрешни фактори са: организацията на оперативните дейности в администрацията; наличните ресурси; действащите финансово-счетоводни и ИТ-системи; нови дейности, операции или функции; вътрешно преструктуриране на дейности и други.

V. Цели

1. Да се идентифицира риска, с което да се създават условия за управление на риска

Идентифицирането на риска следва да бъде във връзка с целите на Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас, възможно най-изчерпателно и отчитащо влиянието на външни и вътрешни фактори.

Стратегическият подход към оценката на риска зависи от идентифицирането на рисковете за ключовите цели на дирекцията. След това рисковете, свързани с тези цели, се разглеждат и оценяват, като в резултат на това се стига до малко на брой ключови рискове. Идентифицирането на ключовите рискове е важно не само за идентифицирането на най-важните области към които трябва да се насочи оценката на риска, но и за разпределение на отговорностите за управление на тези рискове. Рисковете може да са в резултат на вътрешни и външни фактори, както на равнището на цялата дирекция така и на равнището на отделните дейности. За това е важно идентифицирането на рисковете да е изчерпателно. Тяхното идентифициране трябва да е непрекъснат повтарящ се процес, който често е част от процеса на планиране. Важно е да се имат предвид промените в профила на риска, възникнали в резултат на промените в икономическата и законовата среда, вътрешните и външни условия за дейността и въвеждането на нови цели.

Идентифицирането на риска може да се извърши по два начина:

- възлагане проверка на риска- това е процедура „отгоре надолу,,
- самооценка на риска – това е подход „отдолу нагоре”.

Комбинирането на двата подхода е желателно за да се идентифицират както рисковете, отнасящи се до цялата Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас, така и рисковете свързани с отделните дейности.

2. Да се установят кои са рисковите области в дейността на Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас

Ръководството трябва да се отнася към управлението на риска като към процес с приоритетно значение. Следва да се обърне сериозно внимание на проблемните области за

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

постигане целите на дирекцията. Основните рискове, които трябва да се идентифицират и управляват са свързани с:

- Постигане на определени стратегически и оперативни цели
- Показателите за оценяване на степента и точността на изпълнение на задачите и дейностите
- Външната репутация на Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас /политически рискове и обществени нагласи/
- Спазване на нормативната уредба въведена в дирекцията
- Финансирането и наличието на бюджетните ограничения
- Осъществяване на оперативните дейности и задължения, бюджетните и финансово-счетоводните функции

3. Да се извърши правилна оценка на риска

След като веднъж са идентифицирани, рисковете трябва да бъдат оценени възможно най-бързо като се прецени значимостта на всеки риск, оцени се вероятността от възникването му и влиянието, което биха имали.

За да се реши как да се управлява риска, е възможно не само да се идентифицира по принцип, че даден риск съществува, но и да се прецени важността му.

Една от ключовите цели на оценката на риска е да информира ръководството за областите на риск, в които трябва да се предприемат действия, и за относителния им приоритет. Затова е необходимо да се разработи рамка за категоризирането на всички рискове, високи, средни или ниски. Много е важно броят на категориите рискове да се сведе до минимум, тъй като прекалената сложност може да доведе до лъжливо разделение на равница, които в действителност не могат да се разделят ясно.

Тази оценка дава възможност рисковете да се подредят по важност, за да се определи приоритетността им и да се предостави информация за управленски решения във връзка с рисковете, на които трябва да се обърне повече внимание.

Самия процес на оценяване на рисковото ниво е свързан с определяне на елементите на риска – вероятност от настъпване на събитието - тежест и ефекта му /на събитието/ върху елементите на системата.

Нивата на риска се определят в следната скала: нисък, среден и висок.

Не е желателно да се работи с повече раздели при определяне на рисковото ниво, а също така и не е необходимо да се влиза в изключителна детализация на процесите в дирекцията и да се верифицира нивото на риска за всяка една стъпка от дадения процес. Това води до размиване на понятията и излишно усложняване на процеса на оценка на риска, без да се постигнат по-добри резултати.

Напълно е допустимо и препоръчително да се приложи такъв елементарен метод, като умножението на вероятността за осъществяване на заплахата по предполагаемата вреда. Ако за вероятността и вредата се използва тристепенната скала, то възможните произведения ще бъдат шест: 1, 2, 3, 4, 6 и 9.

След определяне на единичните стойности се прави обща оценка, като произведение от вероятността и ефекта, разделено на броя обхванати елементи от структурата на дейностите.

Полученият резултат се включва в следните условни граници: от 1 до 3,66 нисък риск; от 3,67 до 6,33 – среден риск; от 6,34 до 9 – висок риск. Това позволява отново да се премине към тристепенната скала.

При граничните случаи, когато изчислената величина съвпада с приемливата, целесъобразно е да се разглежда по внимателно заради приблизителния характер на резултата. По този начин се изчислява както ефекта на рисковата дейност върху един от компонентите на организационната структура, така и риска, който тя носи върху цялата организация (произведенето от вероятността или тежестта по ефекта върху компонентите, разделено на броя на компонентите).

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

След идентифицирането и оценката на риска се анализира и установява допустимостта на съответния риск и необходимостта от прилагане на мерки за неговото предотвратяване, намаляване или ограничаване.

Определят се приоритетни зони за интервенция, като се отчитат установените рискове, причини, алтернативните решения, тяхната изпълнимост и необходимите разходи.

За осъществяването на реална оценка на рисковете по дейности/структурни единици (звена) и общо за Областна дирекция "Земеделие"-гр.Бургас са използвани следните стъпки:

1.Определяне на рисковите фактори (те представляват условията/причините, които пораждат или засилват рисковете);

2.Съставяне на оценителна скала за всеки рисков фактор (от 1 до 3);

3.Определяне теглата (тежест) на рисковите фактори в зависимост от относителната важност на различните фактори (общия сбор на теглата за отделните рискови фактори е равен на 100% т.e. 1);

4.Оценяване на всяка структурна единица (дирекция). Финалният резултат /рисков индекс/ за всяка единица се получава, като всяка единица се оценява чрез поставяне на оценки по избраната скала за всеки рисков фактор и поставените оценки се умножават по зададеното тегло на съответния рисков фактор, като резултатите се сумират, за да се получи финалната оценка на риска за всяка единица.

5.Класифициране (приоритизиране) на структурните единици (звената) по отношение на риска и общо за дирекцията.

Целта на приоритизирането е да послужи за разпределение на ресурсите по управление на рисковете, като усилията се насочват най-вече към единиците, оценени с по-високо ниво на риск.

Рисковите индекси са необходими за класифицирането на одитните единици като, високи, средни и ниски. За целта трябва се изберат граници, съответно за висок, среден и нисък риск. Границите се определят в зависимост от стойностите на рисковите индекси за всяка система.

Определени са следните граници:

- Рискът е висок, когато рисковият индекс е от 2,31 до 3,00 /не всички рискове са покрити с контролни процедури/;

- Среден е, когато рисковият индекс е от 1,71 до 2,3 /всички рискове са покрити в известна степен с контролни процедури, но с недостатъчна ефективност/;

- Нисък е, когато рисковият индекс е от 1 до 1,7 /всички рискове са покрити с адекватни контролни процедури с висока ефективност и липсват или са налице незначителни отклонения/.

4. Да се изготви реакция /отговор/ на риска

След като рисковете са били идентифицирани и са оценени вероятността и влиянието им, ръководството на дирекцията трябва да обмисли подходяща реакция.

Предприемането на мерки и действия за реакция или отговор на идентифицираните и оценени рискове представлява много съществен етап от управлението на риска като цяло.

Видове реакция

Реакциите на риска се разглеждат в четири категории:

-Ограничаване на риска - този вариант на реакция на риска следва да се прилага в повече от случаите, защото не е възможно рискът изцяло да бъде избегнат. Изградените контроли предоставят разумна увереност за ограничаване на риска в приемливи параметри, в зависимост от значимостта на риска и разходите за въвеждане на контролите. Рисковете, обект на тази реакция се наблюдават периодично.

-Прехвърляне на риска - ръководството на дирекцията може да прецени, че рискът е твърде висок и да го "прехвърли" към друга организация.

**ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС**

Класическият начин за прехвърляне на риск е застраховането. По този начин се намалява показателят "влияние на риска" въпреки допълнителните разходи по застраховането.

Друг способ е сключване на споразумение с друга организация, по силата на което се прехвърля дейността.

-Толериране на риска - такава реакция е допустима само, ако определени рискове имат ограничено /незначително/ влияние върху постигане на целите или разходите за пред приемане на действия са непропорционални на потенциалните ползи. Тези рискове трябва да бъдат постоянно наблюдавани, за да не преминат в друга по-висока категория.

-Прекратяване на риска - ограничаване на риска чрез прекратяване на дейността.

VI. Рискови области/дейности. Рискови фактори. Оценка на идентифицирани рискове. Превантивни и последващи действия за ответна реакция на риска

1. Политика и репутация

1.1. Характеристика

Политиката на ОД "Земеделие"-гр.Бургас в дългосрочен план е насочена към постигането на стратегическите цели на Министерството на земеделието и храните и постигане на основната стратегическа цел: Провеждане на държавната политика в областта на земеделието, храните и горите, хидромелиорациите и мерките за борба с ерозията, и прилагането на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз на територията на област Бургас.

В краткосрочен план, политиката на Дирекцията е насочена към насърчаване развитието на конкурентоспособно земеделие и жизнеспособни селски райони, при устойчиво управление на природните ресурси и спазване на високи стандарти за безопасност на храните и хуманно отношение към животните.

Добрата репутация на ОД "Земеделие"-гр.Бургас изисква всеки служител да защитава добросъвестно интересите на дирекцията, да доказва висок професионализъм при изпълнение на възложените му задачи, да представя и популизаира цели, функции и инициативи/дейности/.

1.2. Състояние

При осъществяването на своята дейност служителите в ОД "Земеделие"-гр.Бургас се ръководят от принципите на законност, прозрачност, достъпност, координация и гарантиране интересите на населението и администрацията. Съществуват работещи и ефективни взаимоотношения между общата и специализираната администрация.

1.3. Рискови фактори:

1.3.1. Неефективни взаимоотношения между общата и специализираната администрация неспазени срокове за предоставяне на материали, ненавременни решения и др.

1.3.2. Медиен скандал, в който са замесени ръководители и/или служители на общата или специализираната администрация.

1.3.3. Провал/неизпълнение на проект/и с голямо обществено значение /Кампания по директни плащания/.

1.3.4. Закъснение, или неизпълнение на сключени договори и споразумения.

1.3.5. Постигнати резултати, които не съответстват на поставените цели и задачи.

1.3.6. Неудоволствореност на гражданите при предоставяне на административни услуги.

1.4. Оценка на идентифицирани рискови фактори.

Съгласно определените критерии за оценка на рисковите фактори: от 1 до 3,66 нисък риск; от 3,67 до 6,33 – среден риск; от 6,34 до 9 – висок риск

1.5. Превантивна и последваща дейност за ответна реакция на риска

1.5.1. Превантивна дейност

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

1.5.1.1. Дирекцията има утвърден Етичен кодекс за поведение на служителите в ОД "Земеделие"-гр.Бургас, с който са определени етичните правила на поведение на служителите. Той има за цел да съхрани общественото доверие в морала и професионализма на служителите и да повиши престижа на администрацията. Етичният кодекс е сведен до знанието на всички служители на дирекцията.

1.5.1.2. За оптимизиране на административната дейност е въведена организация на обслужване на гражданите на едно място както в дирекцията, така и в общинските служби по земеделие на територията на областта.

1.5.1.3. В ОД "Земеделие"-гр.Бургас са разработени и се прилагат Вътрешни правила за предоставяне на право на достъп до обществена информация,

1.5.1.4. В ОД "Земеделие"-гр.Бургас са разработени и се прилагат Вътрешни правила по приемане и обработка на сигнали за нередности, нарушения и корупция, докладване при откриване на грешки, измами и злоупотреби.

1.5.1.5. В основата на адекватна политика и стабилна репутация ОД "Земеделие"-гр.Бургас залага преди всичко на пълна прозрачност и публичност в управлението и висок професионализъм при изпълнение на всички дейности.

1.5. 2. Последваща дейност

1.5.2.1. Преразглеждане на взети решения, или неточно изпълнение на взето решение.

1.5.2.2. Прозрачна комуникация с всички заинтересовани страни. Това изисква ОД "Земеделие"-гр.Бургас да полага всички усилия за осигуряване на пълно, изчерпателно, навременно и разбираемо оповестяване на информацията от отчетите, договорите и мероприятията на дирекцията.

1.5.2.3. Да се анализират причините за възникнал евентуален медиен скандал и при виновно поведение на служител да му се потърси съответна дисциплинарна отговорност. При умишлено предизвикан медиен скандал, без наличие на виновно поведение на служител, да се потърси публично извинение от виновната страна.

2. Човешки ресурси

2.1. *Характеристика* Управлението на човешките ресурси е непрекъснат и целенасочен процес за планиране, набиране и подбор на най-подходящите служители, тяхното обучение, мотивиране и развитие с цел ефективно изпълнение на регламентирани дейности.

2.2. Състояние

Управлението на човешките ресурси се извършва при спазване на Закона за администрацията, Закона за държавния служител, Кодекса за поведение на служителите в държавната администрация, Кодекса на труда, Наредба за прилагането на класификатора, Наредба за условията и реда за оценяване изпълнението на служителите в държавната администрация, Устройствен правилник на Областните дирекции "Земеделие", Вътрешни правила за организация на административното обслужване в ОД "Земеделие"-гр.Бургас.

Назначаването на държавни служители в дирекцията се извършва с конкурс, или конкурентен подбор в съответствие с утвърдено от директора Дължностно разписание и Закона за държавния служител. Промените в служебното положение на служителите /преназначаване, преместване, заместване, прекратяване и т. н./ се извършва в съответствие със Закона за държавния служител. Правната уредба на държавната служба е възприела основните европейски принципи, стандарти и практика - законност, целесъобразност, забрана на дискриминацията, йерархична подчиненост, стабилитет, политическа неутралност, отговорност, отчетност, безпристрастност, лоялност и честност при изпълнение на задълженията. Това са основните показатели в областта на човешките ресурси, за които е необходимо да се осъществява наблюдение и контрол.

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

2.3. Рискови фактори

2.3.1. Недостатъчна професионална компетентност на служителите като комбинация от образование, знания, умения, опит, етично поведение и нагласа за изпълнение на определени задължения.

2.3.2. Недостатъчна мотивация на служителите и обвързаност на системата на заплащане с постигнатите индивидуални резултати, при което е възможно текучество на персонала.

2.3.3. Неосигуряване на здравословни и безопасни условия на труд - липса на нормална работна среда; наличие на персонал, който не ползва отпуски; не организиране на медицински профилактични прегледи на персонала.

2.3.4. Упражняване на корупционен натиск и наличие на конфликт на интереси. 2.3.5. Незаинтересованост и пренебрегване на личните проблеми на отделния служител от страна на прекия ръководител, което може да доведе до срив в професионален план.

2.4. Оценка на идентифицирани рискови фактори.

Съгласно определените критерии за оценка на рисковите фактори: от 1 до 3,66 нисък риск; от 3,67 до 6,33 – среден риск; от 6,34 до 9 – висок риск.

2.5. Превантивни и последващи действия за ответна реакция на риска.

2.5.1. Превантивни действия

2.5.1.1. Структурата на ОД“Земеделие“-гр.Бургас е определена в Устройствен правилник на областните дирекции “Земеделие“, който регламентира функциите на администрацията, йерархичната подчиненост и отговорности на отделните дирекции.

2.5.1.2. В Дирекцията ежегодно се разработва и реализира програма за професионално обучение на персонала за повишаване и поддържане на професионалната квалификация на служителите. Планирането на обучението на служителите се отразяват в Годишен план за обучение, който се утвърждава от директор ОД “Земеделие“.

При необходимост се провеждат и допълнителни/извънредни обучения.

2.5.1.3. Стриктно се спазват разпоредбите на постановления на Министерски съвет за заплатите в бюджетните организации и дейности, което е показател за добра мотивация и слабо текучество на персонала.

2.5.1.4. В ОД“Земеделие“-гр.Бургас е учреден Комитет по условия на труд/КУТ/ в съответствие с чл. 27 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд. Сключен е договор със Служба по трудова медицина. Извършена е оценка на риска в съответствие с Наредба № 5 за реда, начина и периодичността за извършване на оценка на риска. Ежегодно се извършват задължителни профилактични прегледи на служителите.

2.5.1.5. ОД“Земеделие“-гр.Бургас има разработени и въведени Вътрешни правила по приемане и обработка на сигнали за нередности, нарушения и корупция, докладване при откриване на грешки, измами и злоупотреби.

2.5.1.6. В съответствие с плановете и програмите на Министерството на финансите, основна цел на администрация е постигане на ефективност в управлението на човешките ресурси.

2.5.2. Последващи действия.

2.5.2.1. Предприемане на целенасочени действия за подобряване образователното и квалификационното равнище на служителите.

2.5.2.2. Преглед на методите за мотивация на служителите с цел насърчаване на тяхното професионално развитие и ограничаване на текучеството.

2.5.2.3. Анализиране на работната среда и отстраняване на допуснатите пропуски за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

2.5.2.4. Назначаване и интегриране на служители от малцинствени групи и групи в неравностойно положение.

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

2.5.2.5. При доказани корупционни действия, да се търси отговорност от виновните лица и се анализират причините, довели до корупция, които доказват слабост и недостатък в управлението на човешките ресурси.

2.5.2.6. Въвеждане на Единна информационна система за управление на човешките ресурси на национално ниво.

3. Правен риск

3.1. Характеристика

В процеса на интеграция към европейското право и практика през последните няколко години бяха направени многобройни и значителни промени в българското законодателство. В основата си законите са сбор от правила и имат за цел поставянето на някакво ограничение върху човешкото поведение. При недобро разбиране на същността на предлаганите правила, т.е. какво именно поведение те стимулират, е възможно допускането на груби грешки, които да доведат до накърняване на права и законни интереси на граждани.

3.2. Състояние

Бързо променящото се законодателство е рискова зона, която създава предпоставки за допускане на грешки в работата на администрацията.

3.3. Рискови фактори

3.3.1. Неправилно и неточно прилагане на разписани и регламентирани вътрешни актове.

3.3.2. Промяна в предметния обхват на дейността на администрацията или налагане на ограничителни мерки.

3.3.3. Въвеждане на нови правила и процедури, за които се изисква кадрово и финансово обезпечение.

3.3.4. Погрешна интерпретация или грешка при прилагане на законодателството /нормативните актове.

3.4. Оценка на идентифицирани рискови фактори.

Съгласно определените критерии за оценка на рисковите фактори: от 1 до 3,66 нисък риск; от 3,67 до 6,33 – среден риск; от 6,34 до 9 – висок риск.

3.5. Превантивни и последващи действия за ответна реакция на риска

3.5.1. Превантивни действия.

3.5.1.1. Осигурен достъп на определени ръководни служители и юрисконсултите до правно-информационните системи на СИЕЛА-норми, която се актуализират своевременно.

3.5.1.2. Осигурен достъп на служителите до интернет.

3.5.1.3. Аbonамент за специализирана правна литература.

3.5.1.4. Изготвяне и предоставяне на ръководството на всеки 14 дни на справка за приетите и обнародвани в ДВ нормативни актове и за настъпилите изменения и допълнения в съществуващите такива.

3.5.1.5. Обучения и участие в семинари на служителите от дирекцията.

3.5.1.6. Извършване на проверка и съгласуване на всички подгответи и издавани административни актове от дирекцията /индивидуални и общи/, договори, споразумения, анекси.

3.5.2. Последващи действия.

3.5.2.1. Бързо и своевременно актуализиране на несъответстващ на приетите изменения и допълнения в нормативната уредба вътрешно нормативен акт.

3.5.2.2. Бързо и своевременно актуализиране на индивидуални и общи административни актове.

3.5.2.3. Правна защита при настъпили неблагоприятни последици от издаден незаконосъобразен документ.

4. Природен риск

4.1. Характеристика

Природният риск е възможността да се случи природно явление или комбинация от природни събития с неблагоприятен изход, в резултат на което ще се претърпят загуби или щети.

4.2. Състояние

Състоянието на природния риск се влияе от настъпването на следните природни събития: бурни ветрове, земетресение, валежи, суши, пожари и др., които могат да предизвикат рискове за дирекцията, свързани с изпълнение на дейностите по поддържане на елементите на техническата инфраструктура.

4.3. Рискови фактори

4.3.1. Нанасяне на повреди на сградите или срутване.

4.3.2. Наводняване на сградите или възникване на пожари.

4.4. Оценка на идентифицирани рискови фактори

Съгласно определените критерии за оценка на рисковите фактори: от 1 до 3,66 нисък риск; от 3,67 до 6,33 – среден риск; от 6,34 до 9 – висок риск.

5.5. Превантивни и последващи действия за ответна реакция на риска.

5.5.1. Превантивни действия:

5.5.1.1. При управление на природния риск за отделните сгради собственост на министерството на земеделието, храните и горите и на съответните общини, най-удачното решение за реакция е прехвърлянето на риска, чрез: застраховане на поддържане на рискови обекти и изпълнение на рискови дейности за поддържане на канализационната мрежа, водопроводна мрежа, ел. инсталация др.

5.5.1.6. Превантивните дейности за предпазване от наводнения или пожари е провеждане на обучение на служителите за спазване на противопожарна безопасност; осигуряване на пожарогасители в сградите; изготвяне на евакуационни планове; сформиране и обучение на групи за гасене и др.

5.5.2. Последващи дейности

5.5.2.1. Последващите дейности за ограничаване и премахване на последствията от природния риск се управляват и координират от съответните ръководни длъжностни лица от дирекцията, а когато размерът на щетите и последствията са големи ръководството и координирането на дейностите се извършва от Постоянната областна комисия за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи.

6. Технологичен риск

6.1. Характеристика

Технологичният риск е свързан с потенциална възможност ОД "Земеделие" - гр. Бургас да не може да функционира на предвидените нива на ефективност в осъществяване на основните си функции по предоставяне на публични услуги, предизвикана от сривове в технологичните процеси.

6.2. Състояние

Технологичните проблеми, възникващи при изпълнението на дейностите най-често се проявяват при предоставяне на комунални услуги/ прекъсване на електрозахранването, спиране на водата/ и в информационно-технологичната и комуникационна среда. В административната сграда на дирекцията е изградена Локална компютърна мрежа /LAN/, осигуряваща на служителите достъп до файлови ресурси, мрежови принтери, достъп до бази данни и работа с мрежови софтуерни продукти. Вътрешната комуникация в администрация се осъществява чрез деловодната информационна система „EVENTIS“. Използват се множество специализирани софтуерни продукти с различни изисквания към хардуера и софтуерната платформа. Това поражда някои трудности относно съхраняването и

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

архивирането на информацията, тъй като това не може да става централизирано от едно място, а трябва да се извърши локално на компютърната система на която работи съответната програма. Всички компютри са обезпечени с UPS. Електронният обмен на информация се налага като задължително условие за ефективна координация и сътрудничество между ОД "Земеделие" гр.Бургас , МЗХГ, общинските администрации, НПО и фирми, както и във взаимоотношенията с институции, организации и ведомства на местно, регионално, национално и международно ниво.

6.3. Рискови фактори

6.3.1. Потенциални рискове при прекъсване на електрозахранването:

6.3.1.1.Нарушаване нормалния ритъм на работа на общинските служби или на ОД "Земеделие"-гр.Бургас.

6.3.1.2. Загуба на електронна информация, която се обработва в момента на прекъсването.

6.3.1.3. Повреда на използваната техника.

6.3.1.4.Създаване на условия за социално напрежение, породено от преустановеното обслужване на гражданите.

6.3.2. Потенциални рискове при спиране на водата:

6.3.2.1. Наводнения при забравени отворени чешми на помещения, инвентар, техника, служебна документация.

6.3.3. Потенциални рискове при информационно – технологичната и комуникационна среда.

6.3.3.1. Изгубване/унищожаване на информация - информацията на хартиен носител е уязвима при пожар или наводнение, а информацията на електронен носител е уязвима при сривове в електрическата/електронната система или вирусни/хакерски атаки.

6.3.3.2. Загуба на данни и/или време при форматиране на същите, поради несъвместимост на електронния изход на един програмен продукт с други, за които той е вход.

6.3.3.3. Невъзможност за приемане на дейности по своевременно отстраняване на различни технически повреди и сривове, поради недостиг на човешки ресурс с тези длъжностни ангажименти.

6.3.3.4. Недостатъчна скорост и надеждност на достъпа до Интернет.

6.3.3.5. Недостатъчни знания и умения на служителите в областта на информационните технологии.

6.3.3.6. Кражба на технически средства и оборудване от административната сграда.

6.3.3.7. Неоторизиран достъп до класифицирана информация.

6.4. Оценка на идентифицирани рискови фактори.

Съгласно определените критерии за оценка на рисковите фактори: от 1 до 3,66 нисък риск; от 3,67 до 6,33 – среден риск; от 6,34 до 9 – висок риск.

6.5. Превантивни и последващи действия за ответна реакция на риска.

6.5.1. Превантивни действия при спиране на електричество и вода

6.5.1.1.Постигане на договореност с доставчика на електроенергия поне един ден предварително да уведомява дирекцията или общинската служба за планирани прекъсвания в електрозахранването.

6.5.1.2.Използване на програмни средства, които максимално често запомнят обработваната информация;

6.5.2. Последващи действия при спиране на електричество и вода

6.5.2.1.Максимално бързо извеждане на хората, останали, или спрели между етажите

6.5.2.2.Максимално бързо да се отводнят засегнатите участъци.

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

6.5.2.3. Изолиране и отремонтиране на авариралите отоплителни радиатори;
6.5.2.4. Анализиране на причините, довели до възникване на технически и технологични проблеми.

6.5.2.5. Да се предприемат адекватни на причинените щети действия, ако се установят такива.

6.5.2.6. Спазване на наличния план за действие при условия на възникнало наводнение на помещението.

6.5.3. *Превантивни действия при Информационно-технологична и комуникационна среда.*

6.5.3.1. Информацията на хартиен носител да се дублира и в електронен (цифров) вариант.

6.5.3.2. Информацията на електронен носител да се архивира в електронни копия, които да не се влияят от сривове в електрическата/електронната система – като външните памети: CD, DVD, USB FLASH памет и др. Препоръчително е информацията в реално време да се съхранява на специализирани файлови сървъри и сървъри за бази данни.

6.5.3.3. Подобряване и развитие на средата за бърз и надежден достъп до външни информационни ресурси - периодично увеличаване на скоростта и повишаване надеждността на Интернет достъпа.

6.5.3.4. Системно повишаване компетентността на всички служители в областта на информационните технологии.

6.5.3.5. Поддържане на СОТ и др. средства за защита на техническите, финансови и средства и оборудване в административната сграда.

6.5.3.6. Изграждане на автономна информационно-комуникационна среда за съхраняване и обработка на електронна информация, съответстваща на изискванията на Закона за защита на класифицираната информация.

6.5.4. *Последващи действия при Информационно-технологична и комуникационна среда*

6.5.4.1. Необходимо е мобилизиране на всички усилия за максимално бързо предотвратяване на настъпил срив /проблем, нестабилност на техниката, съмнения в достоверността на резултатите от работата на компютърните системи и т.н./ поради ключовото значение на хардуера и софтуера в дейността на всички структурни звена. 6.5.4.2. От съществено значение е своевременното информиране на системния администратор за предотвратяване загуба на електронна информация или дефекти в компютърната техника и устройства.

7. Финансов рисик

7.1. Характеристика

Към настоящият момент ОД "Земеделие"-гр.Бургас е постигнала устойчиво финансово и балансирано развитие, стриктно спазва разпоредбите на действащото законодателство.

7.2. Състояние

Управлението на финансовите средства на дирекцията се осъществява съгласно действащото законодателство: Законът за финансовото управление и контрол в публичния сектор, Вътрешни правила за реда и начина за осъществяване на предварителен контрол върху документите и действия, свързани с цялостната дейност на МЗХГ, Вътрешни правила за документоборота на счетоводните документи и други закони и Постановления на Министерски съвет.

7.3. Рискови фактори:

7.3.1. Ненавременно и/или грешно подадена информация, съставяне и/или получаване на документи с невярно съдържание.

7.3.2. Неточно осчетоводяване на бюджетните приходи и разходи.

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

-Докладват систематично и своевременно на главния секретар и директора на ОД“З“ Бургас при разпознаване на нови рискове или при неефективност на предприетите мерки.

в) Отделните служители трябва да:

Осъзнават своята роля при управлението на всеки риск.

Разбират как със своите действия могат да допринесат в подобряване на процеса на управление на риска и предоставят правилна обратна връзка.

Разбират, че познаването и управлението на риска са ключови елементи на организационната култура.

Докладват систематично и своевременно на ръководството при разпознаване на нови рискове или при неефективност на предприетите мерки.

2. Външна отчетност ОД “Земеделие“ трябва да представя периодични отчети на всички заинтересовани страни, като очертава ясно своите политики по отношение на управление на риска и ефективността на постигане на целите.

3. Методичен подход към управлението на риска ОД “Земеделие“ трябва да защитава интересите на всички засегнати страни.

-Гарантира, че ръководството на Дирекцията изпълнява задълженията си по отношение на стратегическо управление и контрол върху дейността на всички структурни звена.

-Потвърждава съществуването на ефективни механизми за контрол.

-Всички значителни пропуски в системата за управление на риска трябва да се докладват своевременно, както и мерките, които се взимат за отстраняването им.

4. Ефективността на процеса на управление на риска се постига чрез:

Съдействие от страна на ръководство на Дирекцията.

Ясно разпределение на отговорностите в дирекциите и общинските служби.

Осигуряване на необходимите ресурси за обучение и развитие на култура на управление на риска сред всички заинтересовани страни.

5. Ресурси и приложение

Разпределението на ресурсите, необходими за осъществяването на управление на риска в ОД “Земеделие“ е ясно определено за всяко управленско ниво и всяка структурна единица. В допълнение към други оперативни функции, които те изпълняват, всички участващи в управлението на риска имат ясно определени задължения по координация на политиката/стратегията за управление на риска, включени в длъжностните им характеристики.

Управлението на риска е неразделна част от дейността на ОД “Земеделие“ и мястото му е определено посредством стратегията и бюджета. То присъства в обучението и развитието на персонала, както и във всички оперативни процеси

VIII. Мониторинг и проследяване процеса по управление на риска

Осигуряването на ефективност на процеса по управление на рисковете изисква текущо и наблюдение (мониторинг) на всеки негов етап и периодично докладване на идентифицираните рискове и предприетите действия за тяхното намаляване (реакции).

За осъществяване на систематично наблюдение ръководителят на организацията и служителите на ръководни длъжности преглеждат веднъж годишно целия риск-регистър. Определени рискове могат да бъдат преглеждани по-често.

Директорът на ОД “Земеделие“-гр.Бургас, чиято отговорност е процеса по управление на риска, одобрява попълнения риск-регистър на база доклад за идентифициране и оценка на рисковете в Дирекцията от КСУР.

Целта на процеса по мониторинг и докладване е да наблюдава дали рисковия профил (вероятността и влиянието на идентифицираните рискове) се променя и да дава увереност на ръководителя на организацията, че процеса по управление на риска остава ефективен във

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

времето и са предприети необходимите действия за намаляване на риска до приемливо за организацията ниво.

За успешното наблюдение и оценяване на процеса по управление на рисковете в организацията е необходимо:

1. Комуникация и обмена на информация между всички нива и служители в организацията относно идентифицираните рискове;
2. Директорите на дирекции, съобразно компетентностите им трябва да извършват постоянно наблюдение на рисковите фактори и своевременно да докладват на Директор ОД "Земеделие"-гр.Бургас за състоянието им.
3. Отговорността по наблюдението и информиране, относно състоянието на рисковите фактори е елемент от преките задължения на директорите на дирекции
4. Директорът на ОД "Земеделие" предприема превантивни и последващи действия на основание информацията от тези доклади.

При изпълнението на дейностите по управление на риска директор ОД "Земеделие" определя служител на ръководна длъжност, който координира процеса по управление на рисковете.

Създава се Консултивен съвет по управление на риска/КСУР/ в Областна дирекция „Земеделие"- Бургас, като постоянно действащ съвещателен орган към директора на ОД "З" Бургас, в следния състав: главен секретар на ОД"З" Бургас, директор „АПФСДЧР“, главен директор „АР“, главен счетоводител, старши експерт – човешки ресурси.

КСУР периодично разглежда функциите и дейностите в ОД "Земеделие" във връзка с целите и идентифицира свързаните с тях рискове. Тя докладва на Директор ОД "Земеделие"-гр. Бургас за констатираните и оценени от нея като най-съществени рискове в стратегически аспект. Въз основа на докладваното директор ОД "Земеделие" предприема действия за намаляване на рисковете чрез:

- издаване на заповеди;
 - създаване на комисии за действие;
 - въвеждане на строг режим на наблюдение на проблема и други
- Документът, в който се описва процесът по управление на рисковете се нарича риск-регистър. Основната информация, която се отразява в регистъра, е:
- идентифицираните съществени рискове за дейността на организацията;
 - оценката на тяхното влияние и вероятност;
 - предприетите действия (реакции на риска);
 - рисковете, които остават да съществуват след предприемане на описаните действия (остатъчни рискове) и тяхната оценка;
 - допълнителните действия за понижаване на остатъчните рискове;
 - срок за изпълнение на допълнителните действия и служителите, отговорни за тяхното изпълнение.

Идентифицирането на рисковете в ежегодната дейност на организацията подпомага процеса по управление на рисковете и дава възможност да се предприемат необходимите действия за неговото управление и предотвратяване.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Настоящите правила влизат в сила от утвърждаването им от Директор ОД "Земеделие"-гр.Бургас и действат до утвърждаването на нови.

§ 2. Указания по прилагането на настоящите правила дава главния директор на ГД „АР“.

**ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС**

времето и са предприети необходимите действия за намаляване на риска до приемливо за организацията ниво.

За успешното наблюдение и оценяване на процеса по управление на рисковете в организацията е необходимо:

1. Комуникация и обмена на информация между всички нива и служители в организацията относно идентифицираните рискове;

2. Директорите на дирекции, съобразно компетентностите им трябва да извършват постоянно наблюдение на рисковите фактори и своевременно да докладват на Директор ОД "Земеделие"-гр.Бургас за състоянието им.

3. Отговорността по наблюдението и информиране, относно състоянието на рисковите фактори е елемент от преките задължения на директорите на дирекции

4.Директорът на ОД "Земеделие" предприема превантивни и последващи действия на основание информацията от тези доклади.

При изпълнението на дейностите по управление на риска директор ОД "Земеделие" определя служител на ръководна длъжност, който координира процеса по управление на рисковете.

Създава се Консултативен съвет по управление на риска/КСУР/ в Областна дирекция „Земеделие"- Бургас, като постоянно действащ съвещателен орган към директора на ОД "З" Бургас, в следния състав: главен секретар на ОД"З" Бургас, директор „АПФСДЧР“, главен директор „АР“, главен счетоводител, старши експерт – човешки ресурси.

КСУР периодично разглежда функциите и дейностите в ОД "Земеделие" във връзка с целите ѝ и идентифицира свързаните с тях рискове. Тя докладва на Директор ОД "Земеделие"-гр. Бургас за констатираните и оценени от нея като най-съществени рискове в стратегически аспект. Въз основа на докладваното директор ОД "Земеделие" предприема действия за намаляване на рисковете чрез:

- издаване на заповеди;
- създаване на комисии за действие;
- въвеждане на строг режим на наблюдение на проблема и други

Документът, в който се описва процесът по управление на рисковете се нарича рисков регистър. Основната информация, която се отразява в регистъра, е:

- идентифицираните съществени рискове за дейността на организацията;
- оценката на тяхното влияние и вероятност;
- предприетите действия (реакции на риска);
- рисковете, които остават да съществуват след предприемане на описаните действия (остатъчни рискове) и тяхната оценка;
- допълнителните действия за понижаване на остатъчните рискове;
- срок за изпълнение на допълнителните действия и служителите, отговорни за тяхното изпълнение.

Идентифицирането на рисковете в ежегодната дейност на организацията подпомага процеса по управление на рисковете и дава възможност да се предприемат необходимите действия за неговото управление и предотвратяване.

ВЪТРЕШНИ ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛИЕ" - БУРГАС

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

- § 1.** Настоящите правила влизат в сила от утвърждаването им от Директор ОД "Земеделие"-гр.Бургас и действат до утвърждаването на нови.
§ 2. Указания по прилагането на настоящите правила дава главният директор на ГД „АР“.
§ 3. Настоящите правила са неразделна част към Системите за финансово управление и контрол и подлежи на периодичен преглед и актуализиране при възникната необходимост.
§ 4. Контрола по прилагане на настоящите правила се осъществява от Главен секретар на ОД "Земеделие"- гр.Бургас.

Разработени :.....
д-р Галина Петрова
главен директор на ГД „АР“